

จักษุวิทยาวันนี้

ปกิตติ ทยานิธิ*

จักษุวิทยา (Ophthalmology) นับว่าเป็นการแพทย์สาขาหนึ่งที่มีการนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาพัฒนาการรักษาผู้ป่วยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วง 5 ถึง 10 ปีที่ผ่านมา การแพทย์สาขาจักษุวิทยาของโลกและของประเทศไทยได้เปลี่ยนโฉมไปอย่างมาก เช่น การผ่าตัดต้อกระจกวิธีล่าสุดที่ใช้คลื่นเสียงความถี่สูง (ultrasound) ในการผ่าตัดรักษาโรคต้อกระจก เรียกว่า Phacoemulsification การรักษาต้อกระจกสมัยดั้งเดิมใช้วิธี ICCE (intracapsular cataract extraction) เป็นการเอาแก้วตา รวมทั้งเปลือกหุ้มแก้วตาออกทั้งหมด โดยไม่สามารถใส่แก้วตาเทียมหรือเลนส์เทียม (intraocular lens) ได้ ต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้วิธี ECCE (extracapsular cataract extraction) ร่วมกับการใส่แก้วตาเทียมหรือเลนส์เทียม (intraocular lens implantation) ซึ่งใช้เป็นวิธีมาตรฐานในการผ่าตัดรักษาต้อกระจกมาตลอดจนถึงปัจจุบัน ทั้ง ICCE และ ECCE ยังคงใช้หลักการอย่างเดียวกันคือ เปิดแผลที่ superior corneoscleral limbus แล้วจึงใช้วัสดุเย็บแผลเย็บแผลกลับคืนตามเดิม ทำให้เกิดสายตาดูเบลอจากการเย็บแผล (postoperative astigmatism) ส่วน Phacoemulsification หรือการผ่าตัดต้อกระจกโดยใช้คลื่นเสียงความถี่สูงใช้หลักการแผลเล็ก โดยการใส่คลื่นเสียงความถี่สูง (ultrasound) ย่อยแก้วตาที่อยู่ภายในเปลือกหุ้มแก้วตาให้มีขนาดเล็กลงพอที่จะสามารถดูดออกทางท่อที่สอดเข้าไปในตาทางแผลเล็กที่มีความยาวของแผล 3 มิลลิเมตร คงเหลือเปลือกหุ้มแก้วตาไว้

เพื่อยึดแก้วตาเทียมเช่นเดียวกับวิธี ECCE แต่ใช้แผลที่มีขนาดเล็กกว่ามาก (จาก 12 มิลลิเมตรเหลือ 3 มิลลิเมตร) การใส่แก้วตาเทียมผ่านเข้าทางแผลเล็กนี้จะต้องใช้แก้วตาเทียมชนิดนิ่มซึ่งสามารถพับได้ (foldable or injectable intraocular lens) ซึ่งได้เปรียบกว่าการใช้แผลกว้างเป็นอย่างมากได้แก่ แผลหายเร็ว การฟื้นตัวของสายตาเร็วมาก ไม่จำเป็นต้องเย็บแผลเลย ทำให้หลีกเลี่ยงสายตาดูเบลอที่เกิดจากการผ่าตัดได้มาก สามารถทำผ่าตัดต้อกระจกด้วยวิธีนี้ได้โดยใช้ยาชาชนิดหยอดตา (topical anesthesia) โดยไม่ต้องฉีดยาชาเลย ผู้ป่วยสามารถใช้สายตาข้างที่เพิ่งทำผ่าตัดได้ทันที เพราะยาชาชนิดหยอดตาไม่มีผลต่อการมองเห็น ทำผ่าตัดแล้วกลับบ้านได้ ไม่จำเป็นต้องอยู่พักรักษาที่โรงพยาบาล

การผ่าตัดต้อกระจกตาเพื่อแก้ไขสายตาดูผิดปกติโดยใช้เอ็กไซเมอร์เลเซอร์ (Refractive corneal surgery with excimer laser) นำเอ็กไซเมอร์เลเซอร์ (excimer laser) และเครื่องผ่านกระจกตา (lamellar corneal shaper) ทำให้ความโค้งของกระจกตาน้อยลง เรียกว่าวิธีแก้ไขสายตาโดยใช้ excimer laser อย่างเดียวว่า photorefractive keratectomy : PRK โดยใช้แก้ไขสายตาสั้นที่ไม่ควรเกิน 6 ไดออปเตอร์ (diopters) ผู้ที่จะได้รับการแก้ไขสายตาควรจะมีสายตาดูที่คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องกันอย่างน้อย 1 ปี มีอายุมากกว่า 20 ปี เพื่อให้มั่นใจว่าสายตาไม่น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอีก

การใช้เครื่องผ่านกระจกตาพร้อมกับ excimer laser เรียกว่า Laser in Situ Keratomileusis : LASIK ใช้แก้ไขสายตาสั้น สายตายาวและสายตาเอียงที่มีปริมาณมากๆ ได้ดี เช่นสายตาสั้นตั้งแต่ 10 ถึง 25 ไดออพเตอร์ได้โดยไม่มีการผ่าของกระจกตา ข้อดีของ LASIK คือมีอาการปวดหลังการผ่าตัดน้อยมาก การฟื้นตัวของสายตาเกิดขึ้นเร็วมาก และสามารถแก้ไขสายตาที่มีความผิดปกติมากๆ ได้

การผ่าตัดวุ้นตาและการรักษาโรคของจอประสาทตาด้วยแสงเลเซอร์ (vitrectomy and retinal laser surgery) การผ่าตัดวุ้นตา (vitrectomy) เป็นการตัดและดูดเอาวุ้นตา (vitreous) ออก ผู้ที่จำเป็นต้องทำการผ่าตัดวุ้นตาได้แก่ ผู้ป่วยที่มีวุ้นตาขุ่นซึ่งอาจเกิดจากการมีเลือดออกอยู่ในวุ้นตา (vitreous hemorrhage) ผู้ป่วยที่มีการอักเสบหรือติดเชื้อของวุ้นตา (vitritis or endophthalmitis) ผู้ป่วยที่มีพังผืดที่จอประสาทตา (epimacular membrane) ผู้ป่วยที่มีรูที่จุดรับภาพ (macular hole) ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่จอประสาทตา ระยะที่มีจอประสาทตาหลุดลอกจากการมีพังผืดดึงรั้ง

(diabetic traction retinal detachment) เป็นต้น

การรักษาโรคของจอประสาทตาด้วยแสงเลเซอร์เป็นการใช้แสงเลเซอร์ที่ใช้หลักการดูดซับพลังงานแสงแล้วเปลี่ยนเป็นความร้อน (photochemical mechanism) แสงเลเซอร์มีใช้ได้แก่ Argon laser, Krypton laser, Frequency-doubled YAG laser, Diode laser ซึ่งจะมีสีต่างๆกันตามความยาวคลื่นของเลเซอร์นั้น เลเซอร์สีที่ใช้มากที่สุดคือสีเขียว โรคจอประสาทตาที่ควรได้รับการรักษาด้วยแสงเลเซอร์ได้แก่ จอประสาทตาดีกขาด (retinal breaks or tears) โรคของเส้นเลือดที่จอประสาทตา (proliferative retinopathy) เช่น โรคเบาหวานที่จอประสาทตาระยะรุนแรง (proliferative diabetic retinopathy) เป็นต้น

วิวัฒนาการสมัยใหม่สามารถช่วยให้การวินิจฉัยและการรักษาโรคได้ผลดีขึ้น แต่จำเป็นต้องพิจารณาเลือกใช้เทคโนโลยีในทางการแพทย์สมัยใหม่เหล่านี้ให้เหมาะสม โดยเฉพาะในภาวะเศรษฐกิจถดถอยเช่นในปัจจุบัน